



EU2013.LT



Europees netwerk inzake criminaliteitspreventie

ENCP-toolboxserie

nr. 4

Bestrijding van huiselijk geweld in de EU – beleid en praktijken

In het kader van het project "Towards a European Centre of Expertise on Crime Prevention" ("Naar een Europees Expertisecentrum voor criminaliteitspreventie") –
Secretariaat van het ENCP, december 2013, Brussel



Met financiële steun van het programma Preventie en bestrijding van criminaliteit van de Europese Unie
Europese Commissie – directoraat-generaal Binnenlandse Zaken

Bestrijding van huiselijk geweld in de EU – beleid en praktijken

Voorwoord

De vierde toolbox in de door het secretariaat van het ENCP gepubliceerde reeks gaat nader in op het belangrijkste thema van het Litouwse voorzitterschap en van de conferentie over beste praktijken van 2013, namelijk "Preventie van huiselijk geweld". Het eerste deel van de toolbox bevat een overzicht van bepaalde beleids- en wetgevingsmaatregelen in de EU en de EU-lidstaten, alsook algemene informatie over gegevensverzameling en EU-financieringsprogramma's op het gebied van het thema. Het tweede deel gaat in op de goede en veelbelovende praktijken die door 18 lidstaten zijn ingediend om deel te nemen aan de European Crime Prevention Award (ECPA) van 2013. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan een aantal belangrijke kwesties waarvan dikwijls sprake is bij gevallen van huiselijk geweld en die werden aangepakt met bekroonde projecten uit Zweden, België en Kroatië. De volgende onderwerpen komen aan bod: slachtofferhulp en gebrek aan aangiftebereidheid bij huiselijk geweld; multi-institutionele samenwerking en het ketenmodel; en vroegtijdige preventie en de rol van onderwijs. Vervolgens wordt een samenvatting gegeven van de besprekingen die werden gehouden op de conferentie over beste praktijken (Vilnius, 11-12 december 2013), alsook een aantal relevante conclusies die vier door het Secretariaat van het ENCP uitgenodigde deskundigen hebben geformuleerd tijdens de laatste overlegronde van de conferentie. Ten slotte bevat het laatste deel van de toolbox een overzicht van alle ingediende ECPA-projecten.

Zoals gebruikelijk is de toolbox in het Engels opgesteld en beschikbaar op de bibliotheekpagina van de ENCP-website¹. Om dit document op een zo groot mogelijke schaal te verspreiden en bruikbaar te maken, is deel 2 van de toolbox toch in verscheidene nationale talen van de EU vertaald, met de steun van de Europese Commissie, DG Home en DG Vertaling.

Juridische mededeling

De inhoud van deze publicatie hoeft niet altijd de officiële standpunten van EU-lidstaten of van organen of instellingen van de Europese Unie of de Europese Gemeenschappen weer te geven.

Auteurs

Het Secretariaat van het ENCP in samenwerking met het Litouwse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, 2013.

Secretariaat van het ENCP

Waterloolaan 76, 1000 Brussel, België

Telefoon: Tel. +32 2 557 33 30

¹ www.eucpn.org

eucpn@ibz.eu – www.eucpn.org

Dankwoord

Deze toolbox werd ontwikkeld in nauwe samenwerking tussen het Secretariaat van het ENCP² en het team van het Litouwse voorzitterschap, dat fantastisch werk leverde met de organisatie van de conferentie over beste praktijken van 2013 en de European Crime Prevention Award. Daarom zijn wij Dalia Kedavičienė en het hele Litouwse team zeer dankbaar voor hun input, steun en feedback.

Voorts wensen wij alle nationale ENCP-vertegenwoordigers, plaatsvervangers en academische contactpunten te bedanken voor hun voortdurende steun aan onze werkzaamheden, het delen van hun deskundigheid en het verschaffen van informatie voor deze toolbox.

We willen in het bijzonder ook vier deskundigen bedanken, die bereid waren om tijdens de conferentie over de beste praktijken de verschillende panelsessies in te leiden en voor te zitten, en om bij te dragen aan de inhoud en de conclusies van deze toolbox: Mw. Anne Groenen (Hogeschool Thomas More, België), dhr. João Lázaro (Portugese vereniging voor slachtofferhulp, Portugal), Mw. Chiara Sgarbi (Universiteit van Modena en Reggio Emilia, Italië) en dhr. John Kwaks (Europese organisatie voor voorwaardelijke invrijheidstelling (CEP)).

Wij willen ook onze dankbaarheid uiten jegens mw. Frédérique Fastré van DG Justitie, eenheid D2 Gendergelijkheid, van de Europese Commissie, en mw. Marijke Weewauters van het Belgisch Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, die zo vriendelijk waren om hun deskundigheid over het onderwerp te delen en om feedback te geven en enkele zeer nuttige opmerkingen te maken over het thematisch document.

Tot slot willen wij ook alle deelnemers aan de European Crime Prevention Award 2013 bedanken. Net als bij de vorige edities van de conferentie over beste praktijken en de wedstrijd van de European Crime Prevention Award waren wij verheugd over de inzet en het enthousiasme van de deelnemers voor het werk dat zij iedere dag weer verrichten en voor hun bereidheid om hun ervaringen te delen met collega's uit heel Europa. U bent werkelijk een ongelooflijke bron van inspiratie voor iedereen die betrokken is bij de preventie van en de strijd tegen huiselijk geweld. Dank u!

Het Secretariaat van het ENCP

² Met financiële steun van het programma Preventie en bestrijding van criminaliteit van de Europese Unie, Europese Commissie – directoraat-generaal Binnenlandse Zaken

Inhoud

Deel 2 - Goede en veelbelovende praktijken: Conferentie over beste praktijken en de European Crime Prevention Award..... 6

1. Goede en veelbelovende praktijken inzake huiselijk geweld — Algemeen overzicht van het thema en de inzendingen voor de ECPA 2013 9
 - 1.1. Drie projecten in de schijnwerpers: slachtofferhulp en gebrek aan aangiftebereidheid, multi-institutionele samenwerking en het ketenmodel, en vroegtijdige preventie en de rol van onderwijs 9
 - 1.1.1. Slachtofferhulp en gebrek aan aangiftebereidheid bij huiselijk geweld10
 - 1.1.2. Multi-institutionele samenwerking en het ketenmodel12
 - 1.1.3. Vroegtijdige preventie en de rol van onderwijs.....15
 2. Voorlopige conclusies van de conferentie over beste praktijken van 201318

Uitdagingen voor de toekomst op het gebied van preventie van huiselijk geweld — uitwisseling van kennis in het ENCP 20

Andere interessante bronnen van (praktische) informatie en richtsnoeren..... 22

Bijlage I — Conclusies en aanbevelingen van de ENCP-conferentie over beste praktijken van 2013 23

Conclusies 23

- Algemene conclusies.....23
- Strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie24
- Sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld.....25
- Bemiddeling bij huiselijk geweld.....25
- Programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat26
- Risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming.....26

Aanbevelingen op het gebied van de preventie van huiselijk geweld 27

- Algemene aanbevelingen.....27
- Strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie28
- Sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld.....29
- Bemiddeling bij huiselijk geweld.....30
- Programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat30
- Risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming.....30

Deel 2 - Goede en veelbelovende praktijken: Conferentie over beste praktijken en de European Crime Prevention Award

De conferentie over beste praktijken (hierna "CBP" genoemd) wordt elk jaar in december georganiseerd, en brengt mensen uit de praktijk en beleidsmakers uit heel Europa samen om hun ervaringen uit te wisselen.

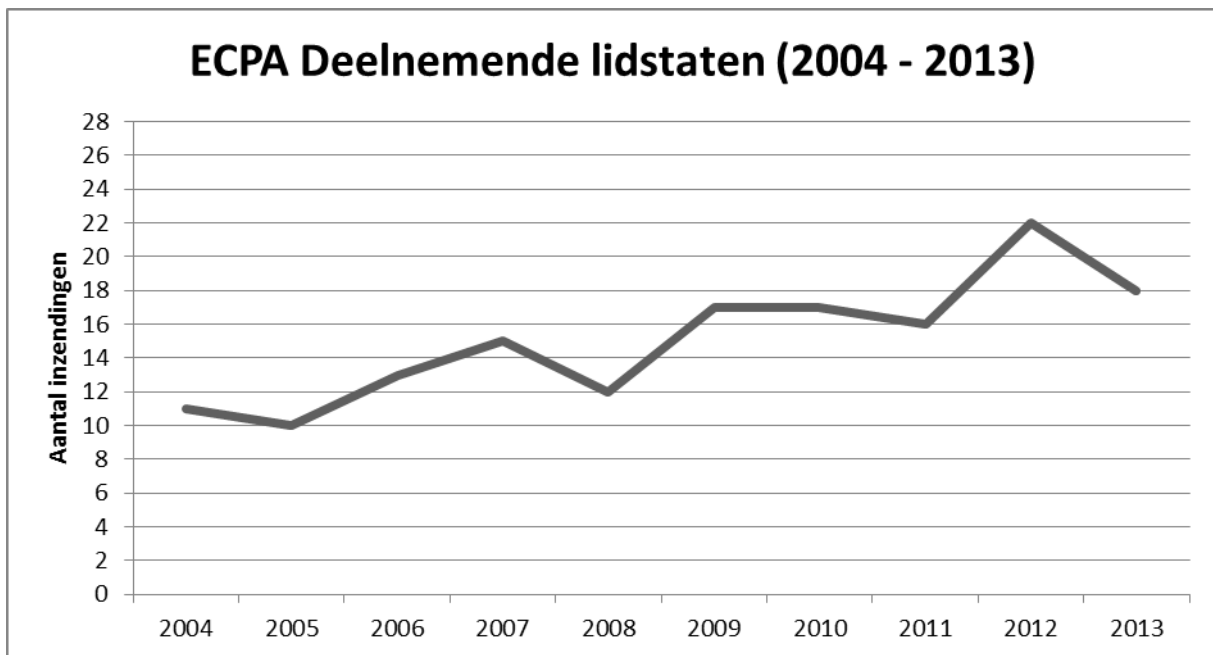
Sinds 2004 is aan de CBP de wedstrijd om de European Crime Prevention Award (ECPA) gekoppeld. De ECPA-wedstrijd heeft als doel goede en veelbelovende praktijken op het gebied van de criminaliteitspreventie publiekelijk te bekronen door middel van een beoordeling door een jury van deskundigen uit verschillende lidstaten.

De ECPA is toegankelijk voor alle EU-lidstaten die een met het thema verband houdend project, initiatief of pakket van maatregelen kunnen voorleggen, dat met succes werd uitgevoerd om criminaliteit te voorkomen en aan de volgende criteria voldoet (ENCP, 2013a)³:

- i. het project moet gericht zijn op preventie en/of terugdringing van alledaagse criminaliteit en angst voor criminaliteit op het gebied van het thema.
- ii. het project moet geëvalueerd zijn en de meeste of alle van zijn doelstellingen hebben bereikt. Het bewijs van de impact ervan op het terugdringen van de criminaliteit of op het vergroten van de veiligheid moet meer doorwegen dan bewijs van andere soorten impact.
- iii. het project moet, voor zover mogelijk, innovatief zijn, door nieuwe methoden en een nieuwe aanpak te gebruiken.
- iv. het project moet, waar mogelijk, gebaseerd zijn op samenwerking tussen partners.
- v. het project moet geschikt zijn om door organisaties en groepen in andere lidstaten te worden gekopieerd. Daarom moet bij het indienen van een project informatie worden verstrekt over de financiële kosten ervan, de financieringsbron, de uitvoering en het desbetreffende bronmateriaal.

Grafiek 1 geeft het aantal inschrijvingen voor de ECPA sinds 2004 weer.

³ ENCP (2013a). Regels en procedures voor de toewijzing en presentatie van de European Crime Prevention Award, versie juni 2013. [<http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>]



Grafiek 1: Aantal ECPA-deelnemers per jaar 2004 – 2013

Bron: Website van het ENCP

Elk jaar zijn er ongeveer 150 deelnemers uit heel Europa, waardoor de CBP en de ECPA kunnen worden beschouwd als kosteneffectieve instrumenten voor een snelle en directe verspreiding van goede ideeën over criminaliteitspreventie uit andere steden, gemeenten, landen en organisaties die met soortgelijke uitdagingen worden geconfronteerd. Sinds 2012 wordt het winnende initiatief beloond met een geldprijs van 10 000 euro en zijn de twee eervolle vermeldingen goed voor elk 5 000 euro (ENCP, 2013b)⁴. Het volledige reglement van de ECPA kan worden gedownload op de website van het ENCP⁵.

1. Goede en veelbelovende praktijken inzake huiselijk geweld – Algemeen overzicht van het thema en de inzendingen voor de ECPA 2013

Dit jaar werd de CBP door het Litouwse voorzitterschap georganiseerd op 11-12 december 2013 in Vilnius, Litouwen. Het algemene thema was "**Preventie van huiselijk geweld**". In de uitnodiging om projecten in te zenden, die in juli 2013 werd gelanceerd, werd huiselijk geweld gedefinieerd als „*elk geval van (mentaal, fysiek, seksueel, financieel of emotioneel) bedreigend gedrag, geweld of misbruik tussen personen die levenspartners of familieleden zijn of zijn geweest, ongeacht geslacht of seksuele voorkeur. Iedereen kan het slachtoffer zijn van huiselijk geweld, dat zich kan voordoen in alle soorten relaties, ongeacht leeftijd, geslacht, ras, seksuele geaardheid, vermogen en geografie.*”

⁴ ENCP (2013b). Het Europees netwerk inzake criminaliteitspreventie (ENCP): Crime prevention activities at the EU, national and local level. In: EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 4, Brussels: European Crime Prevention Network. [http://www.eucpn.org/download/?file=EUCPN_Thematic_Paper_no4_EUCPN-Crime_prevention_activities_at_the_EU_national_and_local_level.pdf&type=8]

⁵ Zie: <http://www.eucpn.org/pubdocs/ECPA%20RoP%202013.pdf>

Het voorzitterschap heeft ervoor gekozen zes subthema's te belichten die verband houden met het thema huiselijk geweld:

1. programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat;
2. sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld;
3. risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming;
4. bemiddeling bij huiselijk geweld;
5. strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie;
6. juridische methoden en technische instrumenten inzake slachtofferbescherming.

In totaal hebben 18 landen — het op één na hoogste aantal deelnemers tot dusver — een project ingediend in het kader van vier van de zes bovengenoemde subthema's: programma's om gewelddadig gedrag te veranderen, sociale steunmechanismen, risicobeoordeling en strategie. Daarnaast deelden sommige landen "aanvullende projecten" — 10 in totaal — in verband met huiselijk geweld.

Op 11-12 november 2013 is de ECPA-jury in Vilnius, Litouwen, bijeengekomen voor de beoordeling van de inzendingen van dit jaar. Zoals voorgeschreven is de jury samengesteld uit maximaal acht leden — niet meer dan twee per lidstaat — afkomstig uit (i) de lidstaat die het huidige EU-voorzitterschap bekleedt, (ii) de lidstaat die het vorige EU-voorzitterschap heeft bekleed, en (iii) de lidstaten die de twee toekomstige voorzitterschappen zullen bekleden. De volgende personen maakten dit jaar deel uit van de jury:

- dhr. Evaldas Visockas en mw. Kristina Smirnova voor Litouwen
- dhr. Doncha O'Sullivan en dhr. Trevor Noonan voor Ierland
- dhr. George Halivopoulos en mw. Anastasia Chalkia voor Griekenland
- dhr. Nicola Palmiero en mw. Isabella Mastropasqua voor Italië

De jury werd voorgezeten door mw. Dalia Kedaviciene, voorzitter van het ENCP tijdens het Litouwse voorzitterschap; mw. Rosita Vanhauwaert en mw. Belinda Wijckmans van het Secretariaat van het ENCP zorgden voor ondersteuning.



Deel 3 van deze toolbox bevat datablinden van alle ECPA-inzendingen. Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de drie projecten die dit jaar door de juryleden werden bekroond.

1.1.Drie projecten in de schijnwerpers: slachtofferhulp en gebrek aan aangiftebereidheid, multi-institutionele samenwerking en het ketenmodel, en vroegtijdige preventie en de rol van onderwijs

Hoewel de jury alle projecten buitengewoon vond en deze prees vanwege de inspanningen op het gebied van preventie van huiselijk geweld, staken drie projecten er volgens de jury duidelijk bovenuit. Het ging om de volgende projecten:



De winnaar van de ECPA 2013: het Zweedse project "Centrum tegen geweld binnen relaties" (hierna "het CGR"). Dit project wordt geleid door de sociale diensten van de stad Stockholm. Het project wordt door de jury geprezen vanwege de wetenschappelijke aanpak, de directe aandacht voor het slachtoffer en de geïntegreerde aanpak. Het project heeft duidelijke en specifieke doelen en vergt een bescheiden investering, waardoor het in

andere steden en regio's gemakkelijker kan worden gekopieerd. Uit een externe evaluatie is gebleken dat de vervolging daadwerkelijk is toegenomen in zaken waarbij het CGR betrokken was, hetgeen de doeltreffendheid ervan aantoont.



Het Belgische project "CO3" kreeg de eervolle vermelding "Beste samenwerking".

Dit project staat onder leiding van de provincie en de stad Antwerpen. Hoewel het momenteel slechts een proefproject is en nogal duur lijkt te zijn, prees de jury het als een goed voorbeeld van de wijze waarop de diensten die op het gebied van huiselijk geweld actief zijn, hun werkzaamheden op elkaar kunnen afstemmen. Het project is solide vanuit methodologisch oogpunt, omvat een

indrukwekkende probleemanalyse, en is niet alleen gericht op daders en slachtoffers, maar ook op het hele gezin. Het is een veelbelovend project en het zou interessant zijn om het over twee jaar nogmaals te bekijken.



Het Kroatische project "Leven zonder geweld" kreeg de eervolle vermelding "Beste vroegtijdige preventie".

Dit project staat onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) in Kroatië, in samenwerking met lokale ngo's en autoriteiten. De nadruk op vroegtijdige preventie onder jongeren werd door de jury zeer gewaardeerd. Het project probeert iets te doen aan de traditionele kijk op vrouwen en probeert op die manier de generatiecyclus te

doorbreken, hetgeen zeer waardevol is. Meer informatie over de feitelijke impact zou nuttig zijn om over een meer solide onderbouw te kunnen beschikken.

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van deze en alle andere ingediende projecten, zie deel 3 van de website van het ENCP⁶.

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op een aantal belangrijke kwesties waarvan dikwijls sprake is bij gevallen van huiselijk geweld en die werden aangepakt met de bekroonde projecten uit Zweden, België en Kroatië.

1.1.1. Slachtofferhulp en gebrek aan aangiftebereidheid bij huiselijk geweld

Het Zweedse CGR werd opgericht om slachtoffers van huiselijk geweld steun te verlenen, om de samenwerking tussen de politie, de sociale diensten en de openbare aanklager te verbeteren, en om slachtoffers in staat te stellen een klacht in te dienen en hun klacht voor de strafrechter te brengen, hetgeen aanleiding kan geven tot meer vervolgingen en veroordelingen. Dit laatste is vaak een probleem in zaken van huiselijk geweld: slachtoffers zijn niet bereid of in staat om hun zaak voor de strafrechter te brengen, hetgeen ertoe leidt dat zaken in de loop van de procedure "vervallen". Dat wordt bedoeld met gebrek aan aangiftebereidheid.

⁶ Zie: <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>.

Naast het feit dat te weinig gevallen van huiselijk geweld bij de politie worden gemeld, is de kans ook groot dat zaken van huiselijk geweld niet de hele gerechtelijke procedure doorlopen. Dit kan te wijten zijn aan factoren die verband houden met het slachtoffer of met het systeem. Voorbeeld daarvan zijn de wijze waarop de klacht wordt behandeld door de politie en andere sociale en gerechtelijke autoriteiten, de beslissingen van de openbare aanklager en de rechterlijke instanties, of de beslissingen van de slachtoffers zelf (Hester & Westmarland, 2005⁷). In het geval van Zweden werd het merendeel van de gevallen van huiselijk geweld die tussen 2002 en 2006 bij de politie werden gemeld, beëindigd vanwege onvoldoende bewijs, hetgeen kan betekenen dat het slachtoffer niet aan het onderzoek wil meewerken, dat er een gebrek aan getuigen is of dat er geen sprake is van met bewijsstukken gestaafde verwondingen, enz. Wat betreft de bescherming van slachtoffers en de vervolging en bestraffing van de daders, maar ook wat betreft afschrikking en het voorkomen dat mensen meermaals slachtoffer zijn, is het gemakkelijk te begrijpen dat een gebrek aan aangiftebereidheid een groot probleem is voor iedereen die bij de strafrechtspleging betrokken is.

Het aanpakken van het gebrek aan aangiftebereidheid op het gebied van huiselijk geweld was een van de prioriteiten tijdens het Cypriotische voorzitterschap in 2012. De politie van Cyprus heeft opdracht gegeven tot een rapport (Pavlou, Zobnina & Veis, 2012⁸) ter voorbereiding van het *Handboek van de Europese Unie - Beproefde politiemethoden ter bestrijding van geweld tegen vrouwen* (Raad van de EU, 2012a⁹; 2012b¹⁰). Het bevat een uitvoerige literatuurstudie en een analyse van de bestaande strategieën en goede praktijken uit verschillende EU-landen. Volgens dat rapport en het handboek hadden de meest veelbelovende en succesvolle maatregelen om slachtoffers te doen meewerken en de aangiftebereidheid te vergroten, een aantal kenmerken gemeen, die ook terug te vinden zijn in het Zweedse project betreffende het CGR, zoals weergegeven in tabel 2.

Rapport politie Cyprus	Zweeds CGR
Multi-institutionele samenwerking tussen verschillende instanties die betrokken zijn bij de behandeling van zaken van huiselijk geweld	Het CGR biedt een verbindende schakel tussen overheidsinstanties, voornamelijk de politie, de sociale diensten en de vervolgende instantie, alsook tussen het slachtoffer en die instanties
Een op de veiligheid van het slachtoffer gerichte aanpak om in de eerste plaats de veiligheid van het slachtoffer in het hele proces te waarborgen en op die manier de bereidheid van slachtoffers te vergroten om mee te	Het CGR ondersteunt het slachtoffer tijdens vijf adviessessies, biedt daarbij onmiddellijke psychosociale hulp aan, en zorgt voor contacten met sociale diensten en politie, gezondheidszorg, documentering van letsels, en een vluchthuis

⁷ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Home Office Research Study 290, Londen: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

⁸ Pavlou, S.E., A. Zobnina & Veis (2012). *Overcoming attrition in domestic violence cases (provisional edition)*, Nicosia: Hoofdkwartier Politie Cyprus.

[[http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report\(Provisional\)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8](http://www.eucpn.org/download/?file=Attrition_Report(Provisional)_Veis_C_CyPol.pdf&type=8)]

⁹ Raad van de Europese Unie (2012a). Conclusies van de Raad betreffende de bestrijding van geweld tegen vrouwen en hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld, vastgesteld op 6 december 2012.

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf]

¹⁰ Raad van de Europese Unie (2012b). *Ontwerp-handboek van de Europese Unie - Beproefde politiemethoden ter bestrijding van geweld tegen vrouwen*, 12719/2/12 REV 2 ENFOPOL 239.

werken met de strafrechtelijke instanties	
Geïndividualiseerde aanpak per geval (bv. rekening houden met economische, culturele en etnische verschillen) in plaats van een standaardoplossing toe te passen op alle gevallen	Binnen 48 uur nadat het strafbaar feit — van partner- of geweld in verband met eer — aan de politie is gemeld, neemt een maatschappelijk werker contact op met de slachtoffers om zijn situatie te vernemen en daarop te reageren
Transparantie van procedures , bijvoorbeeld door slachtoffers tijdig informatie over hun zaak te verstrekken en hen te informeren over hun rechten	Tijdens de adviessessies verstrekt het CGR informatie over de gerechtelijke procedure, de contacten met de politie en zet het grondig uiteen hoe de politie, de openbare aanklagers en de rechtbanken werken
De slachtoffers bij de zaak betrekken en in de grootst mogelijke mate tegemoet komen aan hun behoeften	Bij de adviessessies worden op feitenmateriaal gebaseerde werkmethoden gebruikt en deze sessies zijn oplossingsgericht. De sessies betrekken de slachtoffers bij de zaak, doordat zij hen het gevoel geven dat zij deelnemen aan hun eigen veranderingsproces en hen sterker maken doordat wordt gesproken over weerstand en slachtoffers niet als passief en zwak worden aangemerkt

Tabel 2: Voornaamste kenmerken van succesvolle maatregelen die werden vermeld in het rapport van de politie van Cyprus (Raad van de EU, 2012b: 13) en verband houden met de Zweedse inzending voor de ECPA 2013

Uit externe evaluaties van het Zweedse CGR-project is gebleken dat 42 procent van de "CGR-zaken" tot vervolging heeft geleid, tegenover slechts 24 procent van de zaken waarbij het CGR niet betrokken was. Bovendien was de feedback van de slachtoffers die door het CGR werden geholpen, zeer positief en is de samenwerking tussen de politie, de sociale diensten en de aanklagers verbeterd.

1.1.2. Multi-institutionele samenwerking en het ketenmodel

Net als het Zweedse CGR-project is het Belgische CO3-project gebaseerd op een multi-institutionele samenwerking, door bruggen te slaan tussen de werkzaamheden van de plaatselijke administratieve/bestuurlijke autoriteiten (d.w.z. de stad en de provincie Antwerpen), politie en justitie, en de sociale diensten. CO3 gaat echter nog een stap verder met een alomvattende en geïntegreerde aanpak en door te voorzien in een *supra-organisatorische* samenwerking waarin de cliënt centraal staat: een **C**liëntcentrale **O**rganisatie met **3** partners.

Huiselijk geweld heeft inderdaad betrekking op verscheidene gebieden en diensten: gezondheid, justitie, welzijn enz. De keuze voor een multi-institutionele benadering om huiselijk geweld aan te pakken, komt voort uit de opvatting dat met een goed georganiseerd partnerschap meer kan worden bereikt dan door elke individuele

organisatie afzonderlijk (Wyckmans et al., 2012¹¹). Door samen te werken, verleggen de individuele organisaties of diensten "grenzen", hetgeen tot nieuwe inzichten kan leiden, maar tegelijk ook voor uitdagingen kan zorgen, met name voor wat betreft het verzoenen van de doelstellingen en basisbeginselen van, bijvoorbeeld, het strafrechtstelsel en de sociale diensten, of de toewijzing van middelen (Hague, 1997¹²; Rosenbaum, 2002¹³; Verhoeven et al., 2007¹⁴).

Om ervoor te zorgen dat dergelijke partnerschappen doelmatig en doeltreffend kunnen functioneren, wordt aangenomen dat de samenwerking een dwingend karakter moet hebben en verder moet gaan dan alleen het uitwisselen van informatie via een ongebonden netwerk (Logar, 2006¹⁵). Om die nauwere (dwingende) banden tot stand te brengen en de werkzaamheden van alle betrokken partners te coördineren, is een model geïntroduceerd.

De gedachte achter een ketenmodel is dat de werkprocessen van verschillende partners op elkaar worden afgestemd en op een gemeenschappelijk doel worden gericht, waarbij de cliënt binnen de samenwerking centraal staat. Zoals Wyckmans et al. (2012), geïnspireerd door het werk van Logar (2006) en Cropper et al. (2008)¹⁶, stellen, kan de intensiteit van samenwerking sterk uiteenlopen wat betreft de manier waarop de individuele activiteiten van de partners worden geïntegreerd en hun middelen en verantwoordelijkheid voor de resultaten worden gedeeld. De auteurs onderscheiden vier soorten samenwerking op basis van de mate van intensiteit (2012: 52-53):

- **"cooperation"**: een informeel, ongebonden netwerk van diensten/organisaties, maar zonder integratie van activiteiten of gedeelde middelen of verantwoordelijkheid.
- **"coordination"**: nog steeds een vrijwillig netwerk met gezamenlijk vastgestelde problemen en integratie van activiteiten op organisatorisch vlak. De middelen blijven gescheiden en er is niet noodzakelijk een gedeelde verantwoordelijkheid. De Nederlandse veiligheidshuizen worden genoemd als voorbeeld van deze vorm van samenwerking.
- **"collaboration"**: een meer formeel en ambitieus netwerk met een overeengekomen actieplan en collectieve doelstellingen. De middelen en de verantwoordelijkheid worden meestal gedeeld.
- **"integration"**: een formeel netwerk in een nieuwe gemeenschappelijke structuur, waarin op dagelijkse basis wordt samengewerkt, met een gemeenschappelijke missie, geïntegreerde activiteiten, gedeelde middelen en gedeelde verantwoordelijkheid voor de resultaten. Als voorbeelden worden

¹¹ Wyckmans, D., J. Goedee & S. van Sommeren (2012). *Form a chain, break the circle – A phased entry plan for successful multi-agency collaboration in tackling domestic violence*, Hasselt: Provincie Limburg Centrale Administratie.

¹² Hague, G. (1997). Smoke screen or leap forward: interagency initiatives as a response to domestic violence. *Critical Social Policy*, 17(53), blz. 93-109.

¹³ Rosenbaum, D. (2002). Evaluating multi-agency anti-crime partnerships: theory, design, and measurement issues. *Crime Prevention Studies*, 14, blz. 171 – 225.

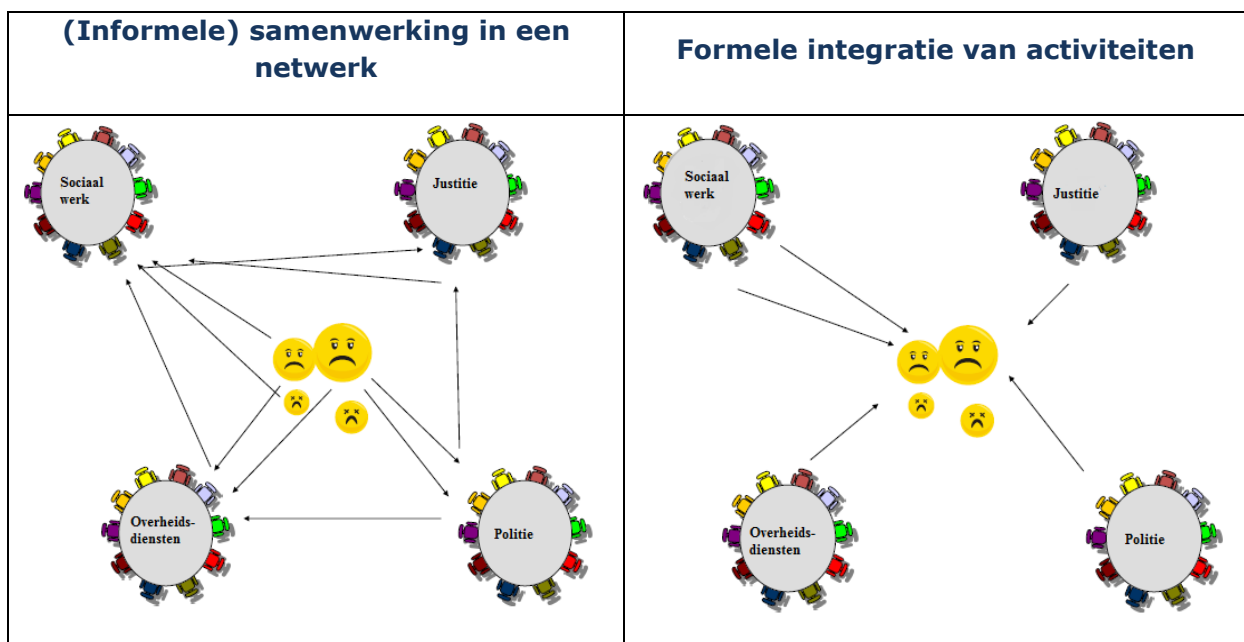
¹⁴ Verhoeven, B., G. Vanderstraeten & K. De Groof (2007). Samenwerking tussen CAW, politie en justitie. In: De Groof, K. & T. De Gendt (eds.), *Kans op slagen – Een integrale kijk op geweld in gezinnen*, Leuven: LannooCampus. [alleen in het Nederlands]

¹⁵ Logar, R. (2006). *Bridging gaps: From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation to tackling domestic violence*, Wenen: WAVE Coordination Office.

¹⁶ Cropper, S., M. Ebers, C. Huxam & P. Smith Ring (2008). Introducing Interorganizational Relations. In (eds.): *The Oxford Handbook of Inter-Organizational Relations*, Oxford: Oxford University Press.

vermeld: de MARACs (VK) (zie ook: Robinson, 2006)¹⁷, de Family Justice Centres (VSA, VK) en CO3 (BE).

In het CO3-project starten de verschillende partners met een gemeenschappelijk actieplan waarin het gezin centraal staat. De "cliënt" (in dit geval het gezin) moet niet langer van de ene organisatie naar de andere trekken, hetgeen doorgaans betekende dat bij elke organisatie opnieuw een onthaalgesprek plaatsvond en een nieuwe procedure werd opgestart, omdat de multidisciplinaire samenwerking, als geheel, is gericht op het gezin en er slechts één onthaalprocedure dient te worden opgestart om de hele activiteitenketen te activeren. Dit wordt goed geïllustreerd in de onderstaande grafiek 2.



Grafiek 2: Informele samenwerking tussen diensten versus een geïntegreerde cliëntgerichte aanpak
Bron: CO3-presentatie tijdens de conferentie over beste praktijken, 12 december 2013¹⁸

Zoals reeds gezegd, houdt het ketenmodel in dat een gezamenlijk werkproces de activiteiten van de werkgroep stuurt wanneer een geval van huiselijk geweld wordt gemeld. Zoals blijkt uit figuur 3 (hieronder) komen in het geval van CO3 de verschillende groepsleden die afkomstig zijn uit de diverse betrokken organisaties, fysiek op dezelfde

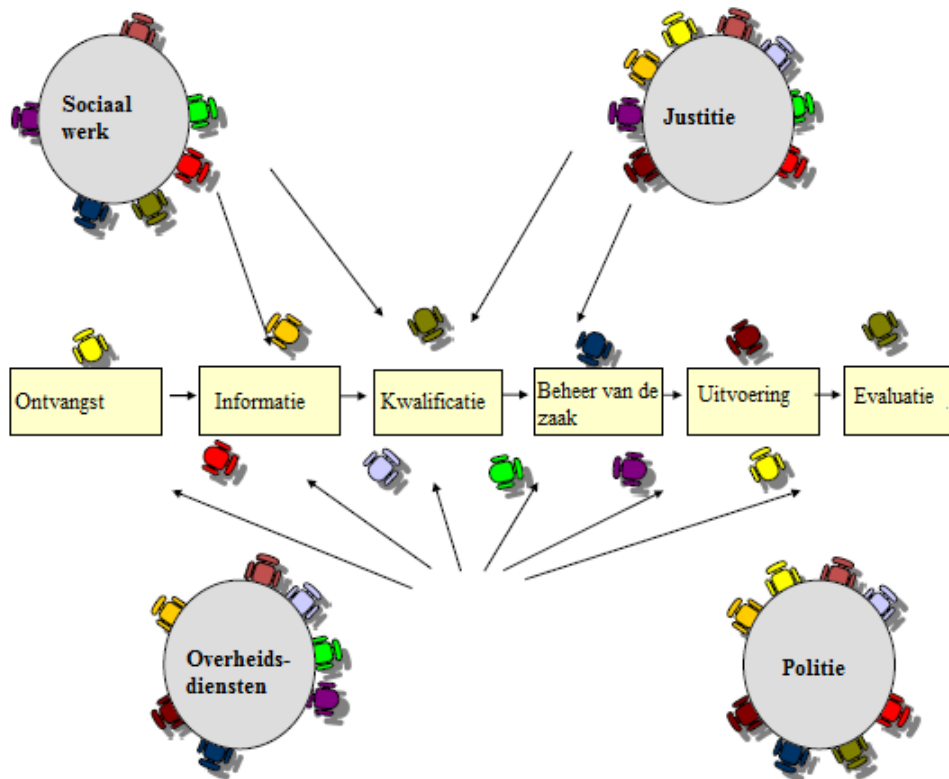
¹⁷ Robinson, A.L. (2006). Reducing repeat victimization among high-risk victims of domestic violence. The benefits of a coordinated community response in Cardiff, Wales. *Violence Against Women*, 12(8), blz. 761 – 788. Voor meer informatie over de MARACs, zie:

http://www.caada.org.uk/marac/Information_about_MARACs.html

¹⁸ Om de volledige presentatie te zien, klik op:

http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

plaats samen en wordt een gemeenschappelijk registratie-instrument gebruikt om het partnerschap te versterken en de efficiëntie en effectiviteit te vergroten.



Grafiek 3: Het CO3-ketenmodel

Bron: CO3-presentatie tijdens de conferentie over beste praktijken, 12 december 2013¹⁹

Zoals blijkt uit grafiek 3, is vanaf het moment waarop een geval wordt gemeld, het hele team betrokken bij de verwerking van de informatie, de beoordeling van het probleem en het risico, de ontwikkeling en uitvoering van een actieplan met de nadruk op de sterke punten van het betrokken gezin, en de evaluatie van het effect van de bijstandverlening. In de procedure wordt een individuele casemanager aangewezen om de zaak op de voet te volgen.

Momenteel is het CO3-project nog een proefproject. Een effectbeoordeling wordt in 2014 verwacht.

1.1.3. Vroegtijdige preventie en de rol van onderwijs.

Het Kroatische project "Leven zonder geweld" is gericht op jonge tieners van 13 tot 14 jaar, via interactieve workshops op school, conceptuele kunstprogramma's en interactieve debatten tussen jongeren. Voorts omvat het project een algemene bewustmakingscampagne waaraan toonaangevende figuren uit de plaatselijke gemeenschap en bekende artiesten hebben deelgenomen. Het project heeft als doel een cultuur van geweldloosheid en verdraagzaamheid tot stand te brengen door het delen van kennis over de oorzaken en gevolgen van geweld en over de stappen die moeten worden ondernomen na een confrontatie met geweld of incidenten. Het project omvat ook activiteiten op het gebied van intermenselijke relaties via een persoonlijk, geweldloos

¹⁹ Om de volledige presentatie te zien, klik op: http://www.eucpn.org/download/?file=2013_ECPA_PPT_BE.pdf&type=18

engagement ter voorkoming van de overdracht van geweld van de ene generatie op de andere.

Onderzoek wijst uit dat primaire preventieprogramma's in het onderwijs kunnen helpen om attitudes te veranderen, weerbaarheid op te bouwen en richtsnoeren te bieden voor gezonde relaties (Hester & Westmarland, 2005²⁰; Gadd et al., 2013²¹). Daarom worden het belang van deze programma's en de rol die onderwijs kan spelen bij het beperken van de maatschappelijke aanvaardbaarheid van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, algemeen erkend. In de *conclusies betreffende de bestrijding van geweld tegen vrouwen en hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld*²² riep de Raad van de EU het Europees Parlement, de Europese Commissie en de lidstaten bijvoorbeeld op om "aandacht te besteden aan de primaire preventie van geweld tegen vrouwen, onder meer door erkenning van de cruciale rol van het onderwijs, dat één van de belangrijkste bronnen van socialisatie vormt en een sleutelpositie inneemt bij het doorgeven van traditionele, culturele en sociale normen, die ook negatieve elementen zoals genderstereotypen en verstarde rolpatronen kunnen omvatten welke geweld tegen vrouwen in de hand werken."

Dikwijls zijn preventieprogramma's op school gericht op relationeel of datinggeweld tussen tieners. Deze programma's worden ontwikkeld om adolescenten te helpen gezonde partnerrelaties te ontwikkelen en geweldpatronen die tot op volwassen leeftijd kunnen blijven bestaan, te voorkomen (De La Rue et al., 2013²³). Vroegtijdige (primaire en secundaire) preventieprogramma's over relationeel geweld door middel van onderwijs verschillen echter aanzienlijk en hun (langlopende) effecten zijn niet altijd gemakkelijk te meten of zijn niet altijd overtuigend (zie b.v., Fellmeth et al., 2013²⁴; WHO, 2009²⁵). De jonge deelnemers aan dergelijke vroegtijdige preventieprogramma's moeten een aantal jaren worden gevolgd om te kunnen zeggen of deze programma's al dan niet doeltreffend zijn geweest voor het terugdringen van (huiselijk) geweld, en dergelijke gegevens ontbreken dikwijls (Wolfe & Jaffe, 1999²⁶).

Het onderzoeksproject *From Boys to Men*²⁷ uit het VK, dat wordt gefinancierd door de raad voor economisch en sociaal onderzoek (Economic and Social Research Council), tracht na te gaan wat er kan worden gedaan om ervoor te zorgen dat minder jonge mannen daders van huiselijk geweld worden (Gadd et al., 2013). Op basis van een enquête onder ongeveer 1 200 13-14-jarigen stelden de onderzoekers vast dat er, zowel voor jongens als voor meisjes, een significant verband bestaat tussen het slachtoffer of dader zijn van relationeel geweld en het ooit getuige geweest zijn van emotioneel en/of

²⁰ Hester, M. & N. Westmarland (2005). *Tackling Domestic Violence: effective interventions and approaches*, Home Office Research Study 290, Londen: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

²¹ Gadd, D., C.L. Fox, M.-L. Corr, I. Butler & J. Bragg (2013). *From boys to men project: overview and recommendations*. [<http://www.boystomenproject.com/wp-content/uploads/2013/10/Recommendations.pdf>]

²² Aangenomen op 6 december 2012,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf

²³ De La Rue, L., J.R. Polanin, D.L. Espelage, T.D. Pigott (2013). *School-based Interventions to Reduce Dating and Sexual Violence: A Systematic Review*, The Campbell Collaboration.

²⁴ Fellmeth, G.L.T., C. Heffernan, J. Nurse, S. Habibula & D. Sethi (2013). Educational and Skills-Based Interventions for Preventing Relationship and Dating Violence in Adolescents and Young Adults, *Campbell Systematic Reviews*, 2013: 14.

²⁵ Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) (2009). *Violence prevention the evidence – Promoting gender equality to prevent violence against women*. Genève: Wereldgezondheidsorganisatie.

²⁶ Wolfe, D.A. & P.G. Jaffe (1999). Emerging strategies in the prevention of domestic violence, *The Future of Children – Domestic Violence and Children*, 9(3), blz. 133 – 144.

²⁷ Voor meer informatie, zie: <http://www.boystomenproject.com/>

fysiek geweld tussen hun ouders thuis (Fox et al., 2013²⁸). Met andere woorden: zij die slachtoffer zijn geweest in hun eigen liefdesrelatie, hebben ook meer kans om dader te worden in vergelijking met zij die geen slachtoffer zijn geweest, en zij die getuige zijn geweest van geweld binnen het gezin, hebben ook meer kans om slachtoffer of dader te worden in hun eigen relatie in vergelijking met zij die thuis nooit getuige zijn geweest van geweld. Voorts is uit de resultaten gebleken dat er aanzienlijke drempels zijn om hulp te zoeken — als slachtoffer, dader of getuige — bij volwassen professionals, vooral voor jongens.

In een ander EU-project, dat wordt gefinancierd in het kader van het Daphne III-programma, werden onderwijsprogramma's voor de preventie van huiselijk geweld onderzocht op scholen in het VK, Frankrijk en Spanje welk onderzoek zich richtte op diverse doelgroepen van jongeren van 10-11 jaar en van 13-14 jaar (Fox et al., 2014²⁹). Uit de eerste resultaten blijkt dat de volgende drie gebieden aandacht behoeven: (i) de programma-inhoud, (ii) de onderwijsmethoden en (iii) de leraars/begeleiders. Op basis van de resultaten bij deze doelgroepen in het Verenigd Koninkrijk kwamen de onderzoekers tot de volgende voorlopige conclusies:

- **programma-inhoud:** Leraars moeten zich ervan bewust zijn dat er een verschil bestaat tussen een groter bewustzijn en een beter begrip van het probleem. Er moet ook aandacht worden besteed aan misverstanden met betrekking tot de genderproblematiek. Dat mannen als daders worden voorgesteld en vrouwen als slachtoffers, kan er bijvoorbeeld toe leiden dat jongens zich afkeren. Gendergerelateerde kwesties moeten zorgvuldig en op een meer doordachte manier worden aangepakt.
- **onderwijsmethoden:** Een standaardbenadering voor iedereen moet worden vermeden. Programma's moeten meer rekening houden met de behoeften en ervaringen van de studenten/leerlingen in de groep.
- **personen die de leiding hebben over het programma:** Leraars, in nauwe samenwerking met de hele school en externe organisaties, lijken de beste positie te hebben om leiding te geven aan het programma, zolang zij het vertrouwen en de vaardigheden hebben om dat doeltreffend te doen en om het hoofd te bieden aan de onbehaaglijkheid die de groep zou kunnen ervaren.

Met "Leven zonder geweld", het Kroatische project, worden enkele van de in dit punt vermelde kwesties aangepakt. Het project omvat zowel algemene bewustmaking, door een sterke aanwezigheid in de media en door de betrokkenheid van bekende mensen, als direct preventief werk met jonge tieners, waarbij gebruik wordt gemaakt van dynamische en interactieve werkmethoden die de jongeren op verschillende manieren bij de zaak betrekken:

- de **interactieve workshops op school** worden geleid door de politie, een ngo en het UNDP, in nauwe samenwerking met de leraars en opvoeders.
- het **conceptuele kunstprogramma** dat bestaat uit thematische spelen en toneelstukken waarbij jongeren wordt geleerd op een nieuwe en nog niet vertrouwde manier te denken, en door middel van opvoeringen en directe

²⁸ Fox, C.L., M.-L. Corr, D. Gadd & I. Butler (2013). Young teenagers' experiences of domestic abuse. *Journal of Youth Studies*, blz. 1 – 17.

²⁹ Fox, C.L., R. Hale & D. Gadd (2014). Domestic abuse prevention education: listening to the views of young people. *Sex Education*, 14(1), blz. 28 – 41.

communicatie met de acteurs of door muziek en liederen wordt geprobeerd om positieve attitudes aan te moedigen.

- het **interactieve debat** over de kwesties geweldloosheid, verdraagzaamheid en discriminatie, onder meer door het schrijven van essays over geweld en hoe dat aan te pakken, discussies waarin kritisch denken wordt aangemoedigd en bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de politie en andere overheidsinstanties, en internationale en maatschappelijke organisaties om tieners actief op te nemen in de grotere gemeenschap en aan te moedigen gevallen van geweld te melden.

2. Voorlopige conclusies van de conferentie over beste praktijken van 2013

Zoals gezegd, bracht de conferentie over beste praktijken dit jaar beleidsmakers, onderzoekers en beroepsbeoefenaars uit alle EU-lidstaten bijeen die actief zijn op het gebied van huiselijk geweld. Het doel was de gelegenheid te bieden om ervaringen en kennis uit te wisselen en te verspreiden en goede praktijken inzake preventie van huiselijk geweld voor te stellen.

Diverse internationale organisaties, zoals het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), het Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE), het Europees forum voor stedelijke veiligheid (FESU) en Amnesty International gaven er presentaties. Voorts werden vier panelsessies georganiseerd, waarin alle ECPA-inzendingen werden gepresenteerd. Elk van deze sessies werd ingeleid en voorgezeten door een deskundige die door het Secretariaat van het ENCP was uitgenodigd.

- Sessie 1 over "Strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie", voorgezeten door mw. Anne Groenen van de Hogeschool Thomas More, België
- Sessie 2 over "Sociale steunmechanismen voor slachtoffers & algemene bewustmaking", voorgezeten door dhr. João Lazaro van de Portugese vereniging voor slachtofferhulp, Portugal
- Sessie 3 over "Risicobeoordeling & vroegtijdige preventieprogramma's", voorgezeten door mw. Chiara Sgarbi van de Universiteit van Modena en Reggio Emilia, Italië
- Sessie 4 over "Verandering van gewelddadig gedrag & interinstitutionele samenwerking", voorgezeten door dhr. John Kwaks van de Europese organisatie voor voorwaardelijke invrijheidstelling (CEP)

De vier deskundigen werden ook uitgenodigd om deel te nemen aan de finale conclusieronde aan het einde van de conferentie om hun standpunten te geven over het onderwerp en de presentaties van goede praktijken, om te wijzen op een aantal uitdagingen voor de toekomst en om enkele aanbevelingen te formuleren.

Momenteel bereidt het Litouwse voorzitterschap een *handboek met goede praktijken* over de preventie van huiselijk geweld voor, waarin alle presentaties van de ECPA-projecten worden opgenomen, alsmede enkele aanvullende praktijken uit Litouwen en andere lidstaten. Het handboek zal ook conclusies inzake preventie van huiselijk geweld bevatten, op basis van de thematoespraken en de samenvattingen van alle discussies, alsook een aantal slotaanbevelingen voor Europese beroepsbeoefenaars (zie ook bijlage I). Het handboek wordt naar verwachting in de eerste helft van 2014 gepubliceerd.

De volgende lijst geeft een kort overzicht van een aantal voorlopige conclusies en aanbevelingen die de deskundigen in de finale conclusieronde hebben vermeld op basis van hun eigen ervaring en als reactie op de projecten die tijdens de panelsessies zijn voorgesteld. Zij hebben ook betrekking op sommige van de hierboven onder punt 1.1 beschreven kwesties. De volledige lijst van conclusies en aanbevelingen, die door het Litouwse voorzitterschap werd opgesteld en gepubliceerd, is opgenomen in bijlage I.

- Het belang van een **multidisciplinaire en multi-institutionele aanpak** werd verscheidene malen onderstreept. Dat mogen geen loze woorden zijn. Er moeten daadwerkelijke inspanningen worden geleverd om samen te werken en om verschillende belanghebbenden bij het proces te betrekken.
- Dat impliceert ook dat er de moed is om de discussie aan te gaan ondanks uiteenlopende standpunten. Het **terzijde schuiven van een consensuele en monolithische aanpak** werd als de juiste weg voor de toekomst beschouwd.
- Het is nuttig om te beschikken over iemand die de werkzaamheden feitelijk coördineert wanneer verscheidene instanties of diensten samenwerken. **Een onafhankelijke casemanager** (die geen band heeft met politie, justitie of sociale diensten), die elke individuele zaak coördineert en volgt, verdient bijvoorbeeld nader onderzoek.
- **Partnerschappen** tussen maatschappelijke organisaties en overheidsinstanties, van welk niveau dan ook, zijn zeer aan te bevelen.
- Er werd op gewezen dat bij de werkzaamheden het **slachtoffer centraal** moet staan. Het is van belang dat er bepaalde instrumenten worden ontwikkeld ter voorkoming van herhaling van huiselijk geweld, bijvoorbeeld op het gebied van **risicobeoordeling**, maar de hulp aan en ondersteuning van slachtoffers moet het uiteindelijke doel zijn.
- **Daartoe opgeleide beroepsbeoefenaars** moeten over behoorlijke kennis beschikken van de dynamiek en de verschillende profielen van partnergeweld en in staat zijn om een beoordeling te maken van de situatie aan de hand van betrouwbare instrumenten voor risicobeoordeling en op grond van hun intuïtie en moeten daarbij zowel slachtoffer als dader betrekken.
- **Algemene bewustmaking** via overheidscampagnes wordt erkend als een belangrijk middel om huiselijk geweld te voorkomen en om intolerantie ten aanzien van geweld tot stand te brengen.
- Er moeten inspanningen worden geleverd om het geweld thuis dat dikwijls verborgen blijft, bekend te maken. Daarom kan een **toename van de meldingen bij de politie** een goed teken zijn van het feit dat mensen zich aan geweld onttorstelen. Het is noodzakelijk om verder te kijken dan de cijfers doen vermoeden.
- **Vroegtijdige preventie** via interventies op school zou kunnen helpen om attitudes en gedragingen die een tolerantie tegenover geweld inhouden, te wijzigen door hieraan bij kinderen op jonge leeftijd aandacht te schenken.
- Er wordt aanbevolen te werken op zowel EU- als nationaal niveau en om rekening te houden met **culturele verschillen en de betreffende context**. Zo mag bijvoorbeeld niet worden aangenomen dat de opvatting over gender en gezin, en geweld in het noorden en het zuiden van Europa dezelfde is.
- Aangezien bijna elk EU-land geconfronteerd wordt met huiselijk en gendergerelateerd geweld, is het uiterst belangrijk om **opvattingen, kennis, praktijken en onderzoek uit te wisselen**.

Uitdagingen voor de toekomst op het gebied van preventie van huiselijk geweld — uitwisseling van kennis in het ENCP

Ondanks de grote inspanningen die reeds werden geleverd ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, staan er ons nog heel wat uitdagingen te wachten. In zijn conclusies van december 2012³⁰ heeft de Raad van de EU erkend dat meer moet worden gedaan op het gebied van coördinatie en financiering van hulpdiensten voor slachtoffers, gerichte preventieprogramma's, opleiding voor personen die zich beroepshalve met slachtoffers of daders bezig houden, alsook verbetering van de verzameling van gegevens betreffende dit fenomeen op zowel nationaal als Unieniveau. Deze en andere aspiraties worden eveneens vermeld in verschillende andere verslagen, conclusies en aanbevelingen van verschillende internationale en EU-organisaties, waarvan sommige al eerder zijn genoemd, zoals het EIGE en het EESC (zie hierboven).

Zoals hierboven vermeld, komt het thema huiselijk geweld ook regelmatig aan bod in het kader van de werkzaamheden van het ENCP. Tijdens het Cypriotische en het Ierse voorzitterschap, in 2012-2013, werd een aantal kennisuitwisselingssessies georganiseerd waarbij de leden werd gevraagd hun standpunten uit te wisselen met betrekking tot de voornaamste uitdagingen waarmee hun land te kampen heeft op het gebied van de preventie van huiselijk geweld. Daarnaast is hun ook verzocht aan te geven welke nuttige kennis of praktijken inzake de reacties op huiselijk geweld, zij door andere jurisdicties doorgegeven wilden zien.

Wat de voornaamste uitdagingen betreft, kwamen vooral de volgende kwesties aan bod:

- een belangrijk probleem dat wordt vermeld, is de behoefte aan een **algemene verandering in cultuur en houding** ten aanzien van huiselijk geweld. Ondanks alle geleverde inspanningen lijkt er nog steeds sprake van te veel inschikkelijkheid ten aanzien van huiselijk geweld. Dit kan niet langer worden beschouwd als een kwestie van de persoonlijke levenssfeer, maar moet de verantwoordelijkheid worden van de staat en de samenleving als geheel.
- wat de bewustmaking van de publieke opinie betreft, werd ook het belang van de **rol van de media** erkend. Daarom zijn het onderhouden van nauwe banden met de verschillende media en het regelmatig opzetten van campagnes belangrijke uitdagingen.
- dit moet gepaard gaan met het **stimuleren van slachtoffers, maar ook van getuigen en zelfs daders, om zich te melden**.
- **betere verzameling en registratie van gegevens**, die zal bijdragen tot de ontwikkeling van meer efficiënte actieplannen, wordt beschouwd als een grote prioriteit, maar ook als een grote uitdaging.
- de noodzaak om **criteria voor risicobeoordeling en een geautomatiseerd informatiesysteem in te voeren**, die kunnen worden gedeeld door politieke en justitiële autoriteiten om een optimale doeltreffendheid van strategieën voor de bescherming van slachtoffers te garanderen.
- meer **investeren in primaire preventie** door middel van bewustmaking, opleiding en onderwijs. Er zijn ook meer inspanningen nodig om de immigrantenbevolking te bereiken.

³⁰ Zie: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/134081.pdf

- meer investeren in het werken met **kinderen als getuigen** van huiselijk geweld, maar ook in het werken met **geweldplegers** en in resocialisatieprogramma's.
- er worden nog steeds veel mensen herhaaldelijk slachtoffer, zodat er meer inspanningen moeten worden geleverd **om de efficiëntie bij de afhandeling van gevallen van huiselijk geweld te verbeteren**, bijvoorbeeld door permanente opleiding van professionals, de oprichting van speciale interventie-eenheden, de ontwikkeling van een transparante en doeltreffende procedure voor de follow-up van dergelijke gevallen en investeringen in programma's die gericht zijn op daders of op de verandering van hun gedrag.
- de **betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, ngo's en andere organisaties** dient meer te worden aangemoedigd.
- er dient ook meer aandacht te worden besteed aan **geweld tegen ouderen, geweld tussen partners van hetzelfde geslacht en geweld van vrouwen tegen mannen**.
- tot slot dient er **een betere overdracht van kennis en beste praktijken** binnen en tussen de EU-landen plaats te vinden.

Als EU-breed netwerk speelt het ENCP een belangrijke rol bij de uitwisseling van informatie, kennis en praktijken tussen de lidstaten. Op die manier kunnen de leden van elkaar leren hoe zij huiselijk geweld anders en beter kunnen voorkomen en aanpakken. Daarnaast fungeert het ENCP ook als platform waar specifieke vragen om inlichtingen direct aan alle leden kunnen worden gericht.

Naast het delen wat reeds bekend is, is het ook van belang te onderzoeken welk (soort) informatie ontbreekt of welk (soort) informatie alle of sommige EU-landen nodig hebben. Derhalve werd de lidstaten tijdens het Ierse voorzitterschap gevraagd welke nuttige kennis of praktijk inzake de reactie op huiselijk geweld zij door andere jurisdicties doorgegeven wilden zien. Het is duidelijk dat bepaalde antwoorden nauw verbonden waren met de hierboven vermelde uitdagingen, maar er werd ook op een aantal nieuwe kwesties gewezen.

- Voorbeelden van **goede praktijken inzake geweld in verband met eer**.
- Werkmethoden voor de **preventie met betrekking tot bepaalde (kwetsbare groepen)**, zoals personen met een handicap, ouderen, kinderen en jongeren, daders.
- Methodes voor **risicobeoordeling** en de invloed ervan op de motivering van de bescherming.
- De **doeltreffendheid van bemiddeling** in zaken van huiselijk geweld.
- **Wettelijke maatregelen**, zoals een beperkende maatregel of een beschermingsbevel, en de juridische stappen die scholen, sociale diensten en diensten in de gezondheidszorg kunnen ondernemen wanneer zij een geval van huiselijk geweld vermoeden en/of vaststellen.

Een deskundige concludeerde tijdens de conferentie over beste praktijken in Vilnius terecht het volgende:

"De bestrijding van geweld is een permanente opgave, voor de slachtoffers en voor de volgende generatie. Zij houdt nooit op!"

Andere interessante bronnen van (praktische) informatie en richtsnoeren

Het *Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE)* is een autonoom orgaan van de Europese Unie, dat is opgericht om bij te dragen aan gendergelijkheid en de bevordering ervan te verbeteren, met inbegrip van gendermainstreaming in alle EU-beleid en het daaruit voortvloeiende nationale beleid, en aan de bestrijding van discriminatie op grond van geslacht alsook om de EU-burgers bewust te maken van het belang van gendergelijkheid. De werkzaamheden van het instituut in verband met huiselijk geweld hebben onder meer betrekking op informatie over verschillende middelen, goede praktijken, methoden en instrumenten, en informatie over de actoren die zich met preventie en bestrijding van huiselijk geweld bezighouden. Meer informatie is te vinden op <http://eige.europa.eu/content/domestic-violence>.

Het compendium van praktijken en beleid op het gebied van de veiligheid van de vrouw (Compendium of Practices and Policies on Women's Safety) van het internationale centrum voor de preventie van criminaliteit (ICPC) bundelt strategieën en programma's op het gebied van de veiligheid van de vrouw uit de hele wereld. Om het compendium te lezen, klik op: [http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women s Safety. A universal concern ANG.pdf](http://www.crime-prevention-intl.org/fileadmin/user_upload/Publications/Women_s_Safety_A_universal_concern_ANG.pdf)

Het handboek en het opleidingsprogramma van het *Bureau van de Verenigde Naties voor drugs- en misdadbestrijding (UNODC)* over doeltreffend politie-optreden tegen geweld tegen vrouwen geeft een overzicht van de relevante normen en standaarden, en bevat richtlijnen voor eerstehulpverleners, zoals de politie, over de manier waarop moet worden gehandeld bij geweld tegen vrouwen. (Om het handboek te downloaden, klik op: [http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook on Effective police responses to violence against women English.pdf](http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_Effective_police_responses_to_violence_against_women_English.pdf) - om het opleidingsprogramma te downloaden, klik op: [http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training Curriculum on Effective Police Responses to Violence against Women.pdf](http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Training_Curriculum_on_Effective_Police_Responses_to_Violence_against_Women.pdf))

De individuele en jaarlijks gepubliceerde landenverslagen van *Women Against Violence Europe (WAVE)* bevatten gedetailleerde informatie over hulpdiensten voor vrouwen en kwaliteitsnormen in heel Europa. Voor meer informatie, zie: <http://www.wave-network.org/country-info>

De reeks instructies inzake het voorkomen van geweld van de *Wereldgezondheidsorganisatie* bevat informatie over goede werkwijzen ter voorkoming van geweld tussen personen (met inbegrip van geweld tegen vrouwen en meisjes), en van zelfverwonding. De instructies hebben als doel duidelijke aanwijzingen te bieden voor de wijze waarop financierders, beleidsmakers en uitvoerders van programma's het effect van inspanningen op het gebied van preventie van geweld kunnen versterken. Voor meer informatie en om de reeks te downloaden, zie: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/4th_milestones_meeting/publications/en/index.html

Bijlage I – Conclusies en aanbevelingen van de ENCP-conferentie over beste praktijken van 2013³¹

Het thema van de European Crime Prevention Award 2013 en de conferentie over beste praktijken van 2013 was "Preventie van huiselijk geweld".

Huiselijk geweld kan worden omschreven als elk geval van (mentaal, fysiek, seksueel, financieel of emotioneel) bedreigend gedrag, geweld of misbruik tussen personen die levenspartners of familieleden zijn of zijn geweest, ongeacht geslacht of seksuele voorkeur. Iedereen kan het slachtoffer zijn van huiselijk geweld, dat zich kan voordoen in alle soorten relaties, ongeacht leeftijd, geslacht, ras, seksuele geaardheid, vermogen en geografie.

Het thema werd onderverdeeld in vijf subthema's, die op verschillende manieren werden ingevuld tijdens de discussies inzake kennisuitwisseling, de besprekingen van de ingevulde vragenlijsten of de panelsessies tijdens de conferentie over beste praktijken:

- strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie;
- sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld;
- bemiddeling bij huiselijk geweld;
- programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat;
- risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming.

Deze conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op de samenvattingen van de kennisuitwisselingsdiscussies van het Europees netwerk inzake criminaliteitspreventie, die plaatsvonden op 12 september 2013 in Vilnius, 21 mei 2013 in Dublin en 19 september 2012 in Larnaca, de antwoorden van de 11 lidstaten op de vragenlijst die het Litouwse voorzitterschap heeft opgesteld vóór de kennisuitwisselingsdiscussies in Vilnius, de samenvattingen van de besprekingen op de conferentie over beste praktijken van 2013, de samenvatting van toolbox nr. 4 van het ENCP "Bestrijding van huiselijk geweld in de EU – beleid en praktijken" en op de themapresentaties van conferentie over beste praktijken van 2013.

Conclusies

Algemene conclusies

- Het belang van een multidisciplinaire en multi-institutionele aanpak werd tijdens de conferentie verscheidene malen onderstreept. Het terzijde schuiven van een consensuele en monolithische aanpak werd als de juiste weg voor de toekomst beschouwd. Dat impliceert ook dat wordt gedurfd met uiteenlopende standpunten de discussie aan te gaan.
- De veiligheid van slachtoffers is het hoofddoel van preventie van huiselijk geweld. Alle genomen maatregelen en gebruikte instrumenten leiden samen naar dit ultieme doel.
- Zonder permanente opleiding op het gebied van huiselijk geweld is het moeilijk om bij alle actoren die gevallen van huiselijk geweld bezighouden, een hoge mate van professionalisme te waarborgen.

³¹ Gepubliceerd door het Litouwse voorzitterschap

- Algemene bewustmaking via overheidscampagnes wordt erkend als een belangrijk middel om huiselijk geweld te voorkomen en om intolerantie ten aanzien van geweld tot stand te brengen.
- Concrete acties kunnen leiden tot een toename in de politiestatistieken, maar in dat geval wijzen hogere cijfers mogelijk op de resultaten van het geleverde werk. Een toename van de meldingen bij de politie kan erop wijzen dat mensen zich aan geweld ontworstelen.
- Vroegtijdige preventie via interventies op school zou kunnen helpen om attitudes en gedrag die tolerantie tegenover geweld inhouden, te wijzigen door deze op jonge leeftijd aan te pakken.
- Huiselijk geweld en gendergerelateerd geweld zijn kwesties waarmee bijna alle EU-landen worden geconfronteerd, maar de genomen maatregelen en de ingevoerde instrumenten kunnen van lidstaat tot lidstaat variëren door de verschillende context en samenleving.
- Met betrekking tot gendergerelateerd geweld moet rekening worden gehouden met de culturele aspecten. Het moet duidelijk zijn dat de begrippen gezinsrelaties en partnerschappen kunnen variëren in de EU.

Strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie

- De primaire reactie omvat in de meeste lidstaten de beëindiging van het geweld door de politie, eerste hulp aan het slachtoffer, maatregelen tegen de dader, registratie van de feiten, bewijsverzameling, informeren van en samenwerking met sociale diensten, medische instellingen en ngo's, en voorlichting van het slachtoffer over de mogelijkheden voor bijstand.
- De vraag of specifieke wetgeving inzake huiselijk geweld al dan niet nodig is, hangt af van de rechtstraditie. De meeste lidstaten hebben geen specifieke wetgeving over maatregelen die moeten worden genomen als primaire reactie op gevallen van huiselijk geweld. Voornamelijk in wetgeving betreffende de politie en in het strafwetboek worden maatregelen beschreven die als primaire reactie op incidenten van huiselijk geweld moeten worden genomen.
- Sommige landen beschikken over interne procedures of speciale handleidingen voor politiefunctionarissen over hoe te handelen in dergelijke situaties.
- De meeste lidstaten hebben geen op het gebied van huiselijk geweld gespecialiseerde politie-eenheden. In sommige gevallen zijn er gespecialiseerde functionarissen die zich bezighouden met vormen van huiselijk geweld, maar doorgaans houden zij zich ook bezig met andere zaken van openbare orde.
- Slechts enkele lidstaten gebruiken technische hulpmiddelen (bv. polsbanden) bij gevallen van huiselijk geweld, maar alleen wanneer de dreiging voor het slachtoffer werkelijk groot is.
- Bij het werken met gezinnen die huiselijk geweld hebben ervaren, is een van de meest belangrijke strategische kwesties het ontwikkelen van instrumenten om te vermijden dat de betrokkenen opnieuw slachtoffer worden.
- In veel gevallen is de rechter bevoegd voor het opleggen van tijdelijke beperkende maatregelen/beschermingsbevelen als één van de belangrijkste instrumenten om te voorkomen dat mensen opnieuw slachtoffer worden. In sommige lidstaten kan de politie op grond van gespecialiseerde wetgeving de slachtoffers direct dergelijke bescherming bieden, door onmiddellijk te reageren op het huiselijk geweld, waardoor tijd wordt bespaard en de veiligheid van het slachtoffer wordt gewaarborgd.

Sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld

- Huiselijk geweld is een horizontale kwestie, die een geïntegreerde aanpak vereist. Samenwerking tussen alle partners via institutionele coördinatie is essentieel voor een efficiënte uitvoering van alle maatregelen.
- De samenwerking tussen rechtshandavingsinstanties en sociale instellingen kan meestal op twee manieren vorm krijgen. De eerste is een TOP->BOTTOM-model dat gebaseerd is op een nationaal plan en waarbij overheidsinstellingen verantwoordelijkheden toekennen aan de beroepsbeoefenaars. Dit kan hetzij formeel, hetzij informeel gebeuren. Het andere model is BOTTOM->TOP-model, een gedecentraliseerd model, wat inhoudt dat initiatieven worden gestimuleerd door ngo's, politie, aanklagers; hoofdzakelijk door middel van sociale steunverleners.
- De steun die na het incident aan de slachtoffers van huiselijk geweld wordt verleend, impliceert steeds een multidisciplinaire aanpak, maar wordt voornamelijk verstrekt/gecoördineerd door ngo's: gespecialiseerde bijstandcentra, diensten voor slachtofferhulp, interventiecentra of overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties die geheel of gedeeltelijk door de staat worden gefinancierd.
- De meeste lidstaten beschikken over wetgeving die voorziet in multi-institutionele samenwerking tussen rechtshandavingsinstanties, instellingen voor sociale steun die bijstand verlenen aan de slachtoffers en andere sociale partners. Sommige lidstaten voeren systemen voor kwaliteitsbeheer in om de kwaliteit van de diensten te ondersteunen.
- Niet alle lidstaten hebben een nationale coördinator voor de preventie van huiselijk geweld; vaak is er sprake van meerdere instellingen met gedeelde verantwoordelijkheid, maar sommige lidstaten hebben zelfs regionale/lokale coördinatoren in zaken van huiselijk geweld die nog niet voor de rechter zijn gebracht.
- Vrijwilligers zijn bepalend voor de kracht van slachtofferhulp en dragen in hoge mate bij aan het succes van de ondersteuningsketen.
- De redenen waarom iemand geen aangifte doet van een strafbaar feit, zijn bekend en zijn het voorwerp geweest van uitgebreide studie en onderzoek. Het gaat om het gebrek aan kennis over de onrechtmatigheid van de handeling, het ontkennen van de handeling, de lage verwachtingen ten aanzien van het welslagen van een onderzoek, de vrees om bepaalde aspecten van het privé- of gezinsleven publiek te maken, schaamte, schuldgevoel, angst voor vergelding, en gebrek aan vertrouwen in justitie en in de systemen voor ondersteuning.
- Bij de coördinatie van de steun voor slachtoffers van huiselijk geweld moet permanent aandacht voor bewustmaking zijn.

Bemiddeling bij huiselijk geweld

- Uit de innovatieve toepassing van bemiddeling in de praktijk blijkt dat het gebruik ervan in zaken van huiselijk geweld mogelijk en nuttig is, maar het is noodzakelijk om de specifieke geweldsituatie, de gevolgen ervan en de verwachtingen van het slachtoffer nauwkeurig te beoordelen.
- Geconcludeerd kan worden dat bemiddeling in zaken van huiselijk geweld meestal slaagt wanneer het geweld mentaal of economisch van aard is en het slachtoffer niet te lijden heeft onder meer ernstig lichamelijk letsel.

- In de meeste gevallen is het bemiddelingsmodel in de context van huiselijk geweld niet gericht op verzoening, maar op een adequate, rationele oplossing voor beide partijen in het conflict.
- Slechts in enkele lidstaten zijn verzoening en bemiddeling beschikbaar voor de meest frequente vormen van huiselijk geweld. Rechters kunnen er een beroep op doen tijdens het vooronderzoek, tijdens het proces of zelfs bij de beslissing.
- In de meeste lidstaten vormt bemiddeling een onderdeel van het programma voor de dader of van de diensten voor slachtofferhulp.
- In het algemeen heeft de fase van verzoening geen invloed op de strafrechtelijke sanctie. In zaken waarin bemiddeling wel van invloed is op de gerechtelijke procedure, is zij een alternatief voor de strafrechtelijke procedure en leidt zij tot het einde ervan of kan zij een invloed hebben op de strafmaat op basis van een individuele beoordeling.
- Tijdens het vooronderzoek of het proces heeft de rechter bij verzoening en bemiddeling de leiding. Ngo's werken met gesubsidieerde projecten, gecoördineerd door gespecialiseerde diensten. In sommige lidstaten zijn de erkende bemiddelaars of het personeel van de proeftijd- en bemiddelingsdienst bevoegd om bemiddeling aan te bieden aan slachtoffers van geweld en hun gezinnen.

Programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat

- Programma's om het gedrag van daders te veranderen, kunnen een belangrijke rol spelen bij het voorkomen van terugkerend huiselijk geweld. Daarom moeten zij deel uitmaken van de multidisciplinaire aanpak.
- Het toepassingsgebied van en de bevoegdheid inzake programma's om gewelddadig gedrag te veranderen, verschillen van lidstaat tot lidstaat, maar dikwijls zijn de activiteiten gebaseerd op goede praktijken van internationale partners.
- De doeltreffendheid van de interventie via het programma voor gedragsverandering bij daders is veel groter wanneer bij het preventieve werk zowel dader als slachtoffer(s) worden betrokken, evenals de gezinsleden die getuige zijn geweest van het geweld.
- Crisiscentra voor mannen helpen mannen het hoofd te bieden aan hun mentale, emotionele en sociale problemen, en ondersteunen zo de preventie van huiselijk geweld binnen het gezin.
- Verbetering van gewelddadig gedrag is niet alleen belangrijk in gevallen waarin een gewelddadige persoon bij het gezin blijft wonen, maar ook in het geval de relatie wordt beëindigd. Derhalve moet een gewelddadige persoon hulp krijgen om zijn gedrag in relaties te verbeteren en doeltreffender — op een geweldloze manier — met problemen te leren omgaan.

Risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming.

- Tijdens de conferentie werd benadrukt dat de interesse in risicobeoordeling vrij nieuw is. Zij is pas in de afgelopen 25 jaar tot stand gekomen. Dit onderzoeksgebied is zeer belangrijk voor de bescherming van slachtoffers en het streven gevaarlijk en schadelijk gedrag te beperken.

- De risicofactoren inzake het geweld of sommige van de stadia ervan worden bij de invoering van criminaliteitspreventieprogramma's voor huiselijk geweld niet altijd beoordeeld.
- Een gedetailleerde beoordeling van elk risico in de betreffende zaak is noodzakelijk om het slachtoffer te beschermen, de intensiteit van de politieke en juridische respons te bepalen, beheersplannen op te stellen en behandelingsbehoeften aan te geven.
- De risicobeoordeling omvat doorgaans drie stadia: (i) informatie verzamelen en screenen - bepalen of er gevallen zijn met grote risico's, rekening houdend met beperkte middelen; (ii) de verschillende risico's beoordelen en coderen, en (iii) strategieën bepalen voor risicobeheer, d.w.z. vaststellen van beheersplannen en interventies.
- De belangrijkste benaderingen inzake risicobeoordeling zijn: de klinische methode (op basis van de ervaring en de kwalificaties van de beoordelaar en de idiografische selectie van informatie per geval), de actuariële methode (evalueren en combineren van informatie met vaste en duidelijke regels, duidelijke criteria voor de selectie van informatie en statistisch belangrijke groepen) en het gestructureerde professionele oordeel (combinatie van benaderingen, selectie van informatie over de persoonlijkheid en de context, theoretische kennis en eigen interpretatie, en een kort debat over de bruikbaarheid van de risicobeoordeling in de praktijk).
- Het bepalen van het risico van geweld is een complexe activiteit waarvoor verschillende vaardigheden en competenties vereist zijn, afhankelijk van de aard van de verschillende concrete gevallen.
- Ten slotte moet worden opgemerkt dat er geen risicobeoordeling bestaat zonder risico. Het is onmogelijk om onvoorwaardelijk menselijk gedrag te voorspellen. Gezond verstand en theoretische inzichten bieden het beste houvast om zicht te krijgen op de complexe wereld van gewelddadig of gevaarlijk gedrag.

Aanbevelingen op het gebied van de preventie van huiselijk geweld

Algemene aanbevelingen

- De sociale partners zouden daadwerkelijke inspanningen moeten leveren om samen te werken en om verschillende belanghebbenden bij dit proces te betrekken. Het is van belang om interinstitutioneel te communiceren. Partnerschappen tussen maatschappelijke organisaties en overheidsinstanties, van welk niveau dan ook, zijn zeer aan te bevelen.
- Bij de werkzaamheden van de belanghebbenden zou het slachtoffer centraal moeten staan. Het is van belang bepaalde instrumenten te creëren, bijvoorbeeld op het gebied van risicobeoordeling, om herhaling van huiselijk geweld te voorkomen, maar de hulp aan en de ondersteuning van slachtoffers dienen centraal te staan.
- Opgeleide professionals die zich met gevallen van huiselijk geweld bezighouden, moeten beschikken over een goede kennis van de dynamiek en de verschillende profielen van partnergeweld. Zij zouden in staat moeten zijn de situatie te beoordelen door gebruik te maken van betrouwbare instrumenten voor risicobeoordeling en van hun intuïtie en daarbij zouden zowel het slachtoffer als de dader moeten worden betrokken.

- Een gemeenschappelijke opleiding van politiefunctionarissen, rechters, openbare aanklagers, forensische deskundigen en sociale of medische werkers kan helpen bij de ontwikkeling van één standpunt en een gemeenschappelijke strategie om te reageren op huiselijk geweld.
- Het is ook aan te bevelen te beschikken over iemand die de werkzaamheden coördineert wanneer verscheidene instanties of diensten samenwerken. Een onafhankelijke casemanager (die geen band heeft met politie, justitie of sociale diensten), die elke individuele zaak coördineert en volgt, verdient bijvoorbeeld nader onderzoek. Ook de oprichting van een nationale multidisciplinair(e) werkgroep/comité/commissie is aan te bevelen, waarbij ngo's moeten worden betrokken.
- Naast andere preventie-activiteiten moeten bewustmakingscampagnes worden georganiseerd. Deze worden algemeen als een van de beste manieren gezien om het slachtoffer te bereiken; zij kunnen er ook toe leiden dat meer gevallen van huiselijk geweld worden gemeld.
- Er moeten inspanningen worden geleverd om het latente geweld, dat thuis dikwijls verborgen blijft, bekend te maken. Het is noodzakelijk om verder te kijken dan de cijfers doen vermoeden.
- Programma's voor vroegtijdige preventie die het gedrag van jongeren en hun houding ten aanzien van huiselijk geweld kunnen veranderen, zouden deel moeten uitmaken van het pakket voor vroegtijdige preventie van criminaliteit dat de voornaamste belanghebbenden in scholen introduceren.
- Het is uitermate belangrijk dat lidstaten opvattingen, kennis, praktijken en onderzoek uitwisselen, zodat verschillende goede praktijken worden vastgesteld.
- Er wordt aanbevolen om zowel op EU-niveau als op nationaal niveau te werken en om rekening te houden met culturele verschillen en de context. Zo mag bijvoorbeeld niet worden aangenomen dat de opvatting over gender en gezin, en geweld in het noorden en het zuiden van Europa hetzelfde is. Daarom moet altijd in een specifieke context worden gewerkt wanneer deze kwestie internationaal aan de orde is.
- Vroegtijdige interventie kan leiden tot een vermindering van de potentiële toekomstige kosten op het gebied van gezondheid, sociaal beleid en professionele middelen en tot positieve gevolgen voor de gemeenschap op lange termijn.

Strategie en verplichte maatregelen als primaire reactie

- Hoewel de voorkeur uitgaat naar de invoering van wetgeving die specifiek gericht is op de aanpak van huiselijk geweld, kan er ook sprake zijn van een duidelijke strategie en gerichte maatregelen in het kader van andere wet- en regelgeving; ngo's, sociale diensten en speciaal onderwijs kunnen worden betrokken bij het proces van vroegtijdige reactie.
- Gespecialiseerde politie-eenheden ter bestrijding van huiselijk geweld kunnen zorgen voor een kwalitatief betere reactie. Het verdient aanbeveling om in elk politiebureau ten minste één coördinerend functionaris voor huiselijk geweld aan te wijzen. Deze functionaris zou moeten samenwerken met ngo's en slachtoffers, en controleren of een dader voldoet aan de opgelegde verplichtingen.
- De preventie van herhaald slachtofferschap moet prioriteit krijgen ten opzichte de andere strategische elementen. Bij dit proces moeten niet alleen de politie, maar ook ngo's en sociale diensten worden betrokken, zodat rekening wordt gehouden met de bredere sociale aspecten van het probleem van huiselijk geweld. Een

effectieve aanpak vereist gedetailleerde en gestructureerde richtsnoeren in het algemeen.

- De aanpak in sommige EU-landen waar de politie direct beperkende maatregelen kan opleggen, is ten eerste aan te bevelen. Op die manier is een snellere reactie op gevallen van huiselijk geweld gewaarborgd, evenals meer veiligheid voor het slachtoffer.

Sociale steunmechanismen voor slachtoffers van geweld

- Een multidisciplinaire aanpak lijkt een goed instrument te zijn voor bijna alle soorten maatregelen voor criminaliteitspreventie. Het is belangrijk een doeltreffende aanpak te versterken wanneer het gaat om de bescherming van mensenlevens. Het exacte model moet worden vastgesteld naargelang de culturele, sociale en juridische omstandigheden van het land.
- Ngo's die actief zijn op het gebied van slachtofferhulp, lijken tot de belangrijkste belanghebbenden te behoren op dit specifieke gebied van de preventie van huiselijk geweld. Hun inspanningen dienen te worden gesteund door de overheid en de samenleving. Goed georganiseerde en sterke slachtofferhulp in een nationaal netwerk kan leiden tot eenvormigheid en een betere kwaliteit van de steun.
- Om de kwaliteit van de steun aan slachtoffers te waarborgen en te verbeteren, zou een kwaliteitsbeheersysteem moeten worden ingevoerd en een nationale coördinator voor de preventie van huiselijk geweld moeten worden aangewezen.
- In de samenleving zou het werk van vrijwilligers bevorderd en aangemoedigd moeten worden. Een gratis hulplijn voor slachtoffers naar de politie of ngo's zou ertoe kunnen bijdragen dat meer gevallen van huiselijk geweld worden gemeld en dat daders minder geneigd zijn opnieuw geweld te plegen.
- In het licht van de terughoudendheid van slachtoffers om gevallen te melden, moeten criminaliteitspecialisten zorgen voor een betere overdracht van informatie. Bijvoorbeeld door het belang van de aangifte van een strafbaar feit uiteen te zetten, de argumenten om te zwijgen, te weerleggen en vooral door het recht van slachtoffers op informatie te waarborgen.
- Het is belangrijk om taboes te doorbreken, bewustmaking over geweld binnen het gezin te bevorderen, over de kwestie te praten en zo visueel mogelijk tot uitdrukking te brengen wat slachtofferschap van gewelddadig misbruik voor gevolgen heeft. Er zouden ook aanhoudende inspanningen moeten worden verricht om beleidsmakers bij de procedure te betrekken.
- Een model voor slachtofferhulp zou toegespitst moeten zijn op het slachtoffer als CLIËNT, met respect voor zijn behoeften, beslissingen en standpunten.
- Bij het model zouden tevens het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling en het beginsel van non-discriminatie op basis van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst, seksuele geaardheid, leeftijd, economische status, opleidingsniveau, ideologie, of anderszins, leidinggevend moeten zijn.
- Acties ter ondersteuning van slachtoffers van huiselijk geweld moeten plaatsvinden in een zo vroeg mogelijk stadium en bij voorkeur steeds in directe samenwerking met alle betrokken actoren — de politie, rechtbanken en andere organisaties. Dit om te voorkomen dat de situatie escaleert, om het effect van het slachtofferschap te verkleinen en om te vermijden dat de betrokkenen opnieuw slachtoffer worden, waarmee slachtoffers van huiselijk geweld vaak te maken hebben.

Bemiddeling bij huiselijk geweld

- Het besluit om bemiddeling al dan niet op te nemen in de preventie van huiselijk geweld in elke lidstaat, zou gebaseerd moeten worden op de juridische omstandigheden. Voorts is het noodzakelijk te benadrukken dat bemiddeling binnen de werkingssfeer valt van de activiteiten die worden verricht door bepaalde instellingen.
- Het kan raadzaam zijn om de verbetering van het gedrag van de dader te harmoniseren met de strafmaat, wanneer dergelijke aanpassingen in het rechtsstelsel mogelijk zijn.
- Hoewel bemiddeling bijdraagt aan een nieuwe, geweldloze relatiecultuur, moet de behoefte aan bemiddeling in zaken van huiselijk geweld, individueel worden afgewogen.
- Aanbevolen wordt om bemiddeling in zaken van huiselijk geweld te laten uitvoeren door speciaal opgeleide bemiddelaars met ten minste een aantal jaren ervaring;
- De noodzaak van instemming van het slachtoffer om aan bemiddeling deel te nemen, moet worden benadrukt, evenals het recht om zich ten allen tijde uit de procedure terug te trekken.

Programma's om gewelddadig gedrag te veranderen en de invloed ervan op de strafmaat

- Een doeltreffende aanpak van huiselijk geweld vereist de betrokkenheid van het gehele multidisciplinaire systeem (d.w.z. alle diensten die actief zijn in de zorg, justitie en de gemeente/gemeenschap); daarvoor is ook een interinstitutionele en zelfs internationale samenwerking vereist, evenals een snelle reactie van de specialisten.
- Het is aan te bevelen een risicobeoordeling van de situatie te maken vóór de dader meewerkt aan een programma voor gedragsverandering. Een interventie zou gebaseerd moeten zijn op een goede diagnose van de situatie; instrumenten voor risicobeoordeling die geschikt zijn voor gevallen van huiselijk geweld, bevatten het perspectief van het slachtoffer, een raming van de kans op recidive, het onmiddellijk risico, het langetermijnrisico en het risico op extreem ernstige vormen van huiselijk geweld.
- Zo mogelijk zou er parallel met het hoofdprogramma in een monitoringprogramma voorzien moeten worden waarbij de echtgeno(o)t(e) en de gezinsleden worden betrokken.
- Indien het paar beslist om verder samen te leven, is het belangrijk om beide echtgenoten ondersteuning te bieden.
- De dader zou risicosignalen moeten leren herkennen, de oorzaak van het geweld en zijn eigen rol in de relatie en de dynamiek ervan moeten begrijpen, verantwoordelijkheid op zich moeten nemen voor het (gewelddadige) gedrag, nieuwe strategieën moeten leren, zich vaardigheden moeten eigen maken met het oog op een veilige relatie, en bereid tot en gemotiveerd moeten zijn voor verdere behandeling (indien relevant).

Risicobeoordeling en de invloed ervan op de motivering van de bescherming

- De vaststelling van de factoren die ervoor zorgen dat iemand het risico loopt om slachtoffer te worden, is van fundamenteel belang voor de preventie en het

beheer van crisissituaties. Nuttige strategieën, die gericht zijn op het minimaliseren of de preventie van geweld, zouden moeten worden vastgesteld en toegepast op grond van empirische gegevens.

- Er zouden effectieve voorspellende en preventieve modellen moeten worden ontwikkeld die van toepassing zijn op een groot aantal gevallen.
- Werken aan onderwijs/houding en het vergroten van het bewustzijn onder jongeren (kinderen en jonge volwassenen) kan een nuttige strategie zijn om de mogelijke toekomstige risico's van geweld te beperken.
- Er zouden specifieke opleidingsprogramma's op het gebied van risicobeoordeling moeten worden ontwikkeld voor personen die beroepshalve te maken krijgen met gevallen van geweld, die hun waardevolle informatie en specifieke operationele instrumenten kunnen bieden.

Contactgegevens:

Secretariaat van het ENCP
Telefoon: +32 2 557 33 30
Fax: +32 2 557 35 23
E-mail: eucpn@ibz.eu
Website: www.eucpn.org

[D.P : Philip Willekens – Waterloolaan 76 – 1000 Brussel]



Veiligheid en Preventie
Sécurité et Prévention



